

Babaların Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Çocuklarının Uyumlu Sosyal Davranışları Arasındaki İlişide Çocuk Yetiştirme Tutumunun Rolü

The Role of Child Raising Attitudes in the Relationship Between Fathers' Gender Roles and Children's Adaptive Social Behavior

Atahan Karadağ^{1*}, Berna Akcinar²

^{1*} Psikolog, atahan.karadag@isik.edu.tr, 0000-0002-0961-5971

² Doç. Dr., Işık Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Psikoloji Bölümü berna.akcinar@isikun.edu.tr, 0000-0003-4768-7463

Geliş tarihi/Received:24.03.2022

Kabul tarihi/Accepted: 30.12.2022

Yayın tarihi/Published:30.12.2022

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; toplumsal cinsiyet rollerinin, babaların ebeveynlik davranışlarına ve çocukların uyumlu sosyal davranışlarına olan etkilerini incelemektir. Çalışmanın örneklemini, Türkiye'nin farklı illerinde yaşayan 2-6 yaşında çocuğu olan evli ve tam zamanlı bir işte çalışan babalardan oluşmaktadır. Katılımcılar, basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle 12 farklı ilden seçilmiş ve 300 kişiden oluşmuştur. Çalışmada Çocuk Yetiştirme Anketi, Uyumlu Sosyal Davranış Envanteri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği ve Erkeklik Algısı ölçekleri kullanılmıştır. Çalışma bulguları göstermektedir ki, babaların eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olmaları, çocuklarına gösterdikleri cezalandırıcı ebeveynlik davranışlarıyla olumsuz olarak ilişkilidir. Babaların toplumsal cinsiyet rollerinde eşitlikçi olmaları sıcaklık ve açıklayıcı akıl yürütme ebeveyn davranışlarını ve çocuklarının uyumlu sosyal davranışları ile olumlu bir şekilde ilişkilidir. Babaların toplumsal cinsiyet rolleri ile çocukların uyumlu sosyal davranışları arasındaki ilişkide babaların cezalandırıcı, sıcaklık ve açıklayıcı akıl yürütme tutumları aracı rolü üstlendiği bulunmuştur. Ataerkilliklere sahip babaların, bu tutum ve algılardan dolayı ebeveynlik davranışları, ve dolayısıyla çocuklarının da uyumlu sosyal davranışlarının etkilendiği; buna bağlı olarak babaların toplumsal cinsiyet ve babalık davranışlarıyla ilgili eğitimler alarak kendilerini geliştirmelerinin önemi vurgulanmaktadır. Ekolojik Sistemler Kuramı'na göre mikro sistemde gerçekleşen babaların bu gelişimi toplumsal açıdan da olumlu dönüşümlerin yaşanacağını göstermektedir. Bu çalışmayla birlikte toplumsal cinsiyet rollerinde eşitlikçi olmanın hem babalara hem de küçük yaşta çocukların gelişmesine katkısı olacağı vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, ebeveynlik davranışları, uyumlu sosyal davranış, çocuk yetiştirme

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine the effects of gender roles on fathers' parenting behaviors and children's adaptive social behaviors. The study sample consisted of married fathers with 2-6-year-old children and working full-time jobs in different provinces of Turkey. This data, gathered from 12 provinces in total, was selected using a simple random sampling method and included 300 fathers. The Child Rearing Questionnaire, the Adaptive Social Behavior Inventory, Gender Role Attitudes and the Perceived Masculinity scales were used in the study. The results of the study showed that fathers' patriarchal gender roles is positively associated with punitive parenting styles and negatively associated with the adaptive social behaviors of their children. In contrast, egalitarian in gender roles were positively associated with parental warmth and explanatory reasoning. In the relationship between fathers' gender roles and children's adaptive social behaviors, the fathers' punitive, warm, and explanatory reasoning behaviors were found to play a mediator role. The present study emphasized that paternal traditional gender roles affect child-rearing behaviors and children's adaptive social behaviors, and as a result, it is important for fathers to develop themselves by receiving training about gender and fatherhood behaviors. According to Ecological Systems Theory, this development of fathers in the micro system showed that positive transformations would be experienced in social terms. In accordance with the findings of this study, it is thought that being egalitarian in gender roles will contribute to the healthy development of both fathers and young children.

Keywords: gender, parenting behaviors, adaptive social behavior, child rearing

GİRİŞ

Kültürlere göre farklılaşan, yazılı olmayan ve aileden öğrenilen cinsiyete yönelik kurallar, bireylerin toplumsal cinsiyete bakış açısını şekillendirmiştir. Bu bakış açısı, bireylerin davranışlarına, tutumlarına ve yaşam stillerine yön vermektedir (Arıcı, 2011). Yaşam stilleri, kadınsılık ve erkeksilik olarak cinsiyetten farklı olan iki kavramı beraberinde getirmiştir. Kadınsılık ve erkeksilik özellikleri kadın ve erkeklerin yapacağı işleri, sosyal statüleri, toplumdaki yerlerini belirlemiştir (Bugay ve Delevi, 2016). Cinsiyetten bağımsız atfedilen özellikler hiyerarşik bir düzeni beraberinde getirir. Toplumdaki bu hiyerarşik eşitsizlikler, toplumdaki güç mesafesinin varlığını veya yokluğunu ifade eder (Hofstede ve ark. 2002). Güç mesafesi Hofstede'ye (1994) göre saygınlıkla bağdaştırılan statü, zenginlik, yakışıklılık, büyüklük gibi tanımlamaları önemseyen ve gücün eşit olmayan dağılımını insanların ne derece kabul ettiğinin göstergesidir. Toplumdaki bazı bireyler bu eşit olmayan dağılımı normal karşılarken, bazı bireyler normal karşılamamakla beraber bu eşitsizliği ortadan kaldırmaya yönelik önlemler almaya gayret göstermektedir. (Hatch, 1997, s.207; akt. Uslu ve Ardıç, 2013). Gücün eşit olmayan dağılımını normal olarak algılayan bireylerin güç mesafesi yüksek çıkarken bu durumu normal olarak algılamayan bireylerin güç mesafesi düşük şeklinde ifade edilebilir. Türkiye, güç mesafesi yüksek ülkeler arasında yer almaktadır (Yücel ve Koparan, 2010). Dolayısıyla ülkemizde gücün eşit olmayan, alt-üst kavramının sınırının fazlaca belli olduğu söylenebilir.

Güç mesafesi hem toplumsal hem de bireysel açıdan değerlendirilir. Güç mesafesi değerleri, büyük topluluklar arasında farklılık gösterdiği gibi, bir toplumda bulunan gruplar ve hatta bireyler arasında da farklılık gösterebilir (Zhang ve Begley, 2011, s.3602). Bireylerin sosyokültürel ve sosyoekonomik yapıları, sosyal çevreleri, yaşama biçimleri ve geçmiş deneyimlerinin farklılaşması sebebiyle bu farklılıklar çeşitlenebilmektedir. Aynı özelliklere sahip toplum içerisindeki bireylerde bile bu farklılıklar gözlemlenebilmektedir (Uslu ve Ardıç, 2013, s.316). Gelişimsel açıdan sağlıklı bireylerin inşası için nesilden nesile aktarılan bu tutum ve davranışlara yön vermek, gelecekte cinsiyet farklılıklarından kaynaklanan çoğu sorunları ortadan kaldırmaya yardımcı olabilir.

1970'li yıllarda Bronfenbrenner tarafından öne sürülen ve birey gelişimindeki etkileri açıklayan Ekolojik Sistemler Kuramının merkezini çocuk oluşturur (Bronfenbrenner, 1979). Çocuğun mikro sistemdeki ilişkisi çocukla doğrudan etkileşim kuran sistemdir. Bu sistemi, erken yaşlarda ailesi, okul çağında da ailesiyle beraber arkadaş ve okul çevresi oluşturabilir (Wiess, Kreider, Lopes, & Chatman, 2005). Çocuk bu mikro sistemde edindiği bilgilerle yetişir ve gelişir. Bununla birlikte kuramda yer alan makro sistemin etkileriyle de etkileşim içerisinde. Makro sistem, çocuğu etkileyen en dış tabakadır ve burada dolaylı etkiden söz edilebilir (Bronfenbrenner, 1979). Bu dış tabakayı kültür, dil, ülke tarihi, teknoloji oluşturabilir. Dolayısıyla çocuk merkezli bu kurama göre, mikro ve makro sistemden beslenen unsurlarla, çocukların davranışları şekillendirebilir. (Bronfenbrenner, 1979; 1994).

Doğumdan itibaren kişinin sahip olduğu, gelişen biyolojik özellikleri cinsiyet olarak tanımlanırken, toplumsal cinsiyet kültürlere bağlı olarak erkek ve kadına yüklenen rolleri, beklentileri, davranışları, toplumdaki yeriyile ilişkilendirilir (Atakan, 2013). Çocuklar emekleme döneminden itibaren bu atfedilen rollerin farkına varmakta ve o rollere bürünmektedirler (Güvenç ve Aktaş, 2006). Atfedilen bu roller biyolojik cinsiyetten farklılık göstererek sosyokültürel temellerde farklılıkları ortaya koyar. Kadın ve erkek olmaya yönelik yargıları içerisinde barındırır (Altınöz ve ark., 2018). Ailenin cinsiyetçiliğe yönelik tutumları, düşünceleri ve davranışları çocuk tarafından taklit edilir. Bu taklit aile tarafından desteklendiğinde, çocuk bu tutumların ödül aldığını fark ederek sürekli devam ettirir

(Kağıtçıbaşı ve Üskül, 2006). Baba ve çocuklarının cinsiyet algıları arasında anlamlı ilişki olduğu, babaların cinsiyet algılarının çocukların cinsiyet algısı üzerinde etkisinin olduğu söylenebilir (Menekşe, 2019).

Anne ve Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV, 2017)'nin 25-44 yaş arası babalarda yaptığı çalışmada, aile reisi olma algısının babalık davranışlarını etkilediği görülmüştür. Babalar, kendilerini ne kadar ataerkil olarak tanımlarsa çocukların bakımıyla o kadar ilgilenmedikleri bulunmuştur. Babaların ataerkillik düzeyleri çocuklarına yönelik tutumlarındaki davranışlarını etkilemektedir. Sosyoekonomik düzeye göre farklılık gösteren bu bulguda, düşük sosyoekonomik düzeye sahip 0-3 yaş arasında çocuğu olan babaların, geleneksel erkeklik algıları arttıkça çocuklarına yönelik ilgili babalık davranışlarının azaldığı görülmüştür. Yine bu çalışmadaki babaların %78'i kadınların erkeklerden daha güçsüz ve duygusal davrandıklarını, %58'i ağladıklarında kimseye belli etmediklerini söylemişlerdir. 4-10 yaş aralığında çocuğu olan bu babaların erkeklik algısının artmasıyla beraber çocuklarına yönelik cezalandırıcı tutum sergilemelerinin de artmış olduğu görülmektedir (AÇEV, 2017).

Bir başka çalışmada, erkekler anne-babasından veya eşinin anne babasından çekinmesi sebebiyle çocuk bakımında annelerden geri planda durduklarını belirtmişlerdir (Akcinar, Özbek ve Yola Çetin, 2021). Çocukların bakımıyla meşgul olmayan babalar olumsuz disiplin ile çocuklarını kontrol etmekte ve bu durumun aslında çocuk için zararlı olduğunu bilmemektedirler. Babalar, çocuklarına yakın olmak için onlarla geçirdikleri zaman içerisinde sevgiyle yaklaşarak yakınlıklarını bu şekilde gösterdiklerini belirtmişlerdir. Çocuklarıyla geçirdikleri zaman konusunda iyileştirici çaba sarf etmedikleri gibi geçirdikleri zamanının niteliğinin önemli olduğunun farkında olmadıkları da görülmüştür (AÇEV, 2017).

Sosyal uyum, süreklilik halinde gelişen ve temeli çocuklukta oluşan kişinin çevresiyle iletişim kurma becerileri, yaşamında karşılaştığı zorluklara çözüm geliştirebilme, duygulara yönelik beceriler, saldırganlık ve stresle baş etme, grup dinamiklerini yürütmeye yarayan kapsayıcı davranışların tümü olarak adlandırılır (Işık, 2007; Özcan, 2018; Sungur, 2010; Ş. Yapıcı ve Yapıcı, 2005; Yavuzer, 2007). Toplumsal cinsiyet kurallarının taklit yoluyla öğrenildiği gibi sosyal uyum davranışları da gözleme dayalı bir şekilde, ebeveynlerinin çocuklarıyla olan etkileşiminden öğrenilir (Işık, 2007; Kağıtçıbaşı ve Üskül, 2006).

Sak, Şahin Sak, Atlı ve Şahin (2015)'in yaptığı bir çalışmada, ebeveynlerin davranışları, yetiştirilme tarzları ve psikolojik durumları çocukların gelişimlerini etkilediği bulunmuştur (Sak, Şahin Sak, Atlı ve Şahin, 2015). Canatan ve arkadaşlarının (2020) yaptığı çalışmada genç ebeveynlerin diğer ebeveyn gruplarına göre daha demokratik tutum sergiledikleri ve sosyoekonomik olarak düşük gelir grubundaki ebeveynlerin, diğer gruplara göre aşırı koruyucu ve otoriter olduğu görülmüştür. Yine bu çalışmada annelerin babalara göre daha demokratik olduğu da bulunmuştur. Çocuk sayısındaki değişkenliğin çocuk yetiştirme tutumlarını etkilediği; az çocuğa sahip ebeveynlerin daha demokratik olduğu, fazla çocuk sayısı olan ebeveynlerin ise koruyucu ve otoriter çocuk yetiştirme tutumu sergiledikleri bulunmuştur (Canatan ve ark., 2020). Çocuklarına cezalandırıcı davranış sergileyen ebeveynler, aynı zamanda çocuklarına karşı sıcaklık ve yakınlık davranışları da gösterebilirler, cezalandırıcı davranışların olumsuz çocuk davranışları üzerindeki etkisinde, sıcaklık davranışlarının koruyucu bir rolü olmadığı bulunmuştur (Akcinar ve Baydar, 2014). Annelerin iş hayatına girmesi, babaların çocuk yetiştirme konusunda annelere verdiği destekte ve babalık rollerinin üstlenmesinde artışa olanak sağlamaktadır. (Akcinar ve Özbek, 2021). Bu destek ve sorumluluğun, babalık rollerinin toplumda olumlu dönüşümünü sağlamakla beraber çocuğun gelişimine de olumlu katkılarının olduğu bilinmektedir (Çakırlı, 2017).

Bu çalışmanın amacı babaların toplumsal cinsiyet rollerinin çocukların uyumlu sosyal davranış sergilemesindeki ilişkisinde çocuk yetiştirme tutumlarının aracılık etkisini ortaya koymaktır. Çalışma hipotezlerimiz şöyledir: (1) Babaların toplumsal cinsiyet rolleriyle çocuklarının uyumlu sosyal davranışları arasındaki ilişkide çocuk yetiştirme tutumlarının (cezalandırıcı,

sıcaklık, açıklayıcı akıl yürütme) aracı rolü vardır. (2) Çocukların uyumlu sosyal davranışı ve babaların toplumsal cinsiyette eşitlikçi olmaları olumsuz çocuk yetiştirme tutumlarıyla (cezalandırma ve itaat bekleme) negatif yönlü, olumlu çocuk yetiştirme tutumlarıyla (sıcaklık ve açıklayıcı akıl yürütme) pozitif ilişkisi vardır.

YÖNTEM

Örnekleme

Bu çalışma, 2-6 yaş arasında çocuğu olan ve ev dışında tam zamanlı olarak çalışan babaları kapsamaktadır. Meslek olarak herhangi bir dışlama kriteri uygulanmamıştır. Babaların meslekleri çoğunluk sırasıyla özel sektör, kendi işi ve devlet memurudur. Katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu verilerek gönüllülük esasına dayalı çalışma yürütülmüştür. Bu araştırma toplam 12 ilin kentsel ve kırsal yerleşim birimlerinde gerçekleştirilmiştir. İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Erzurum, Kocaeli, Diyarbakır, Kayseri, Van, Tekirdağ, Trabzon ve Samsun örnekleme oluşturan illerdir. Bu iller TÜİK'in istatistikî bölge birimleri sınıflandırılması kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırmada 50 pilot çalışma, 300 esas çalışma olmak üzere toplamda 350 baba ile yüz yüze görüşülmüştür. Bu çalışmanın bulguları ise, sadece esas saha çalışması verilerini içermektedir.

İşlem

FMV Işık Üniversitesi'nden alınan Etik Kurul Onayı sonrasında veri toplama işlemi babalarla yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Babalara herhangi bir süre sınırı verilmemekle birlikte anketler ortalama 45 dakikada tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Sosyodemografik Özellikler

Çalışmada kullanılan ölçekler öncesinde babaların demografik özelliklerini öğrenmek amacıyla bilgiler alınmıştır. Bu bilgiler katılımcıların yaşı, eğitim düzeyi, doğduğu ve yaşadıkları yer gibi sorulardan oluşmaktadır. Demografik özellikler dışında babalara çalıştıkları kurumun ebeveynlere sağladığı imkanlar, babalık tutumları, çocukları için almak istedikleri destek gibi sorular sorulmuştur (Örneğin, "Baba olarak aşağıdaki konuların hangilerinde destek almak istersiniz?").

Çocuk Yetiştirme Anketi

Çocuk Yetiştirme Anketi, ebeveynlik davranışlarını ölçmek amacıyla kullanılmaktadır (Paterson ve Sanson, 1999). Ebeveynlerin kendi ebeveynlik davranışlarını değerlendirdiği bu ölçek, 30 maddeden oluşmaktadır. Çocuk Yetiştirme Anketi'nin Türkçe versiyonu (ÇYA-TR) Yağmurlu ve Sanson (2009) tarafından uyarlanmıştır. İtaat bekleme, cezalandırma, sıcaklık ve açıklayıcı akıl yürütme olarak 4 alt ölçeğin bulunduğu ÇYA-TR, orijinalindeki gibi 30 maddeden oluşmaktadır. Geniş bir örneklem grubundaki Türkçe uyarlamasında alt ölçeklerin iç güvenirlik katsayıları itaat bekleme alt ölçeği 0.74, cezalandırma alt ölçeği 0.82, sıcaklık alt ölçeği 0.88 ve açıklayıcı akıl yürütme alt ölçeği 0.82'dir (Baydar ve ark., 2008). Bu çalışmada kullanılan alt ölçeklerin iç tutarlık bilgileri ve bir örnek maddeleri şu şekildedir; itaat bekleme (ör. "Ondan istediğim bir şeyi, çocuğumun oyalanmadan hemen yapmasını beklerim."; $\alpha=.71$), cezalandırma (ör. "Çocuğumun daha iyi davranmasını sağlamak için ona tokat atarım."; $\alpha=.62$), sıcaklık (ör. "Çocuğumu kucaklamayı ve öpmeyi severim."; $\alpha=.84$) ve açıklayıcı akıl yürütme (ör. "Çocuğuma, davranışlarının sonuçlarını açıklarım örneğin; birisine vurursa onun canı acır veya sıcak tencereye dokunursa eli yanar gibi."; $\alpha=.76$).

Uyumlu Sosyal Davranış Envanteri

Uyumlu Sosyal Davranış Envanteri (ASBI, Hogan, Scott ve Bauer, 1992), okul öncesi dönemlerdeki çocukların sosyal becerilerini ölçmek amacıyla hazırlanan 30 maddeden oluşan ölçektir (ör., "Diğer çocukların sıkıntısını anlar, üzgün olduklarında onları rahatlatmaya çalışır.", "Diğer insanlara arkadaşça ve hoş şeyler söyler."). Orijinal versiyonundaki gibi

Türkçe versiyonunda da hesaplanan toplam puan ile çocuğun genel olarak uyumlu sosyal davranışlarının düzeyi ölçülmektedir ($\alpha=.85$; Baydar ve ark., 2008; Kumru, 2005). Ölçeğin bu çalışmadaki iç güvenilirlik katsayısı $\alpha=.86$ olarak bulunmuştur.

Eşitlikçi Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği

Eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolleri, kadınlara karşı toplumsal cinsiyet rolleri ve erkeklik-ataerkillik boyutları olmak üzere iki farklı ölçek ile ölçülmüştür. İki ayrı ölçeğin birleştirilmesi ile oluşturulmuş olan bu ölçek, daha önce AÇEV (2017) çalışmasında bu şekliyle kullanılmıştır. Kadınlara karşı toplumsal cinsiyet rolleri 10 maddeden oluşan 4'lü likert ölçeği ile değerlendirilen Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği kullanılmıştır (Ör. "Çocuğun bakım ve beslenmesiyle ilgili temel sorumluluklar annenindir"; $\alpha= .71$, Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011). Erkeklik ve ataerkillik boyutlarını ölçmek için 7 maddeden oluşan ölçek kullanılmıştır. (Ör. "Ağlasam bile kimseye belli etmem; $\alpha=.80$, AÇEV, 2017). Bu iki ölçekten elde edilen toplam puan ile oluşturulmuş eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerini ölçeğinin, bu çalışmadaki iç güvenilirlik katsayısı $.71$ olarak hesaplanmıştır.

Veri Analizi

Bu çalışmadaki ölçekler daha önce Türkiye'de başka örneklerde de kullanılmıştır. Buna rağmen önce pilot ardından esas saha çalışmaları için SPSS programı kullanılarak iç güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Psikometrik analizler için SPSS programı, aracı etkilerinin analizi için de SPSS program eklentisi olan Process 4. Versiyon kullanılmıştır.

PROCESS, Hayes'in SPSS için geliştirdiği bir makrodur ve aracı etki analizlerinin tek bir analiz dahilinde yapılmasını sağlamaktadır (Hayes, 2013). Modelde toplam etki, dolaylı ve doğrudan etki puanlarına ulaşarak aracı değişkenin, bağımsız ve bağımlı değişken arasındaki ilişkiye olan etkisi incelenmiştir. Çocuk yetiştirme davranışlarının üç alt boyutu için aracı etki analizleri yapıldığından, PROCESS kullanılarak her bir alt boyut için farklı olmak üzere toplam üç model oluşturulmuştur.

Analiz kapsamında, aracı etki için bazı koşullar bulunmaktadır. Bu koşullar; bağımlı ve aracı değişken arasındaki ilişki (a yolu), aracı değişken ve bağımlı değişken arasındaki ilişki (b yolu), bağımlı değişken ve bağımsız değişken arasındaki ilişkinin (toplam etki= c yolu) anlamlı çıkmasıdır. Bu ön koşul sağlandıktan sonra, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişki, aracı etki değişkeni eklendikten sonra anlamsız hale geliyor veya istatistiksel olarak anlamlı çıkmasına rağmen anlamlılık düzeyinde azalma oluyor ise aracı etkiden bahsedilir (direkt etki= c1 yolu). Bu aracı etki sonuçlarını yorumlarken dikkat edilmesi gereken bir diğer koşul da, dolaylı etki (toplam etki ile direkt etki farkı) için oluşturulan bootstrap güven aralıklarının (LLCI-ULCI) '0' rakamını içermemesidir (Reutter ve Bigatti, 2014).

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada babalara sorulan sorulardan sonra betimleyici analizleri yapılmıştır Buna göre katılımcıların %76'sı özel sektörde, %15'i kendi işinde çalıştıklarını belirtmişlerdir. Babaların %3'ü çalıştıkları kurumda çocuk gelişimi ve bakımıyla ilgili eğitim ve seminerler verildiğini vurgulamışlardır. Çalıştıkları kurumlarda babalık eğitimlerinin azlığına rağmen, çocukları için acil bir durum olduğunda babaların %81'i işyerlerinden izin alabildiklerini belirtmişlerdir.

Babalara çocuklarıyla vakit geçirmelerine engel olan durumlar sorulmuştur. Babaların %42'si iş yerinde çok zaman geçirdikleri için çocuklarıyla ilgilenmeye vakit kalmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca babaların %46'sı eve geldiğinde çok yorgun olduğunu bundan dolayı çocukla ilgilenemediklerini söylemişlerdir. Babaların %28'i eşlerinin çocukla ilgilenmesinin daha doğru bulduğunu belirtmişlerdir. Babaların çocuklarıyla ilgili destek almak istedikleri konular sorulmuştur. Babaların %50'si en çok, çocuklarının psikolojik sorunlarını nasıl çözümlenecekleri konusunda destek almak istediklerini belirtmişlerdir. Ardından gelen

babaların %47'si çocuklarının zihinsel gelişimleri için, %45'i çocuklarının sosyal-duygusal gelişimleri için, %36'sı yaşam zorluklarının çocuklarıyla nasıl paylaşılacağını öğrenmek için, %35'i de çocuklarının internet kullanımlarını nasıl düzenlenmesi gerektiğini bilmek için destek almak istemişlerdir. Çalışmada kullanılan değişkenlerin kendi aralarındaki korelasyonları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Değişkenlerin betimleyici analizi ve birbirleri ile olan korelasyonları

Değişkenler	Ortalama (SS)						
		2	3	4	5	6	
1. 1. Baba Çocuk Yetiştirme – Cezalandırma	15.2 (10.1)						
2. 2. Baba Çocuk Yetiştirme - Sıcaklık/Yakınlık	86.37 (12.3)						
3. 3. Baba Çocuk Yetiştirme -İtaat Bekleme	41.7 (19.57)						
4. 4. Baba Çocuk Yetiştirme – Açıklayıcı Akıl Yürütme	81.5 (13.96)						
5. 5. Çocuk Uyumlu Sosyal Davranış	69.53 (10.5)						
6. 6. Eşitlikçi Toplumsal Cinsiyet Roller	66.03 (11.19)						

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < 0.001$.

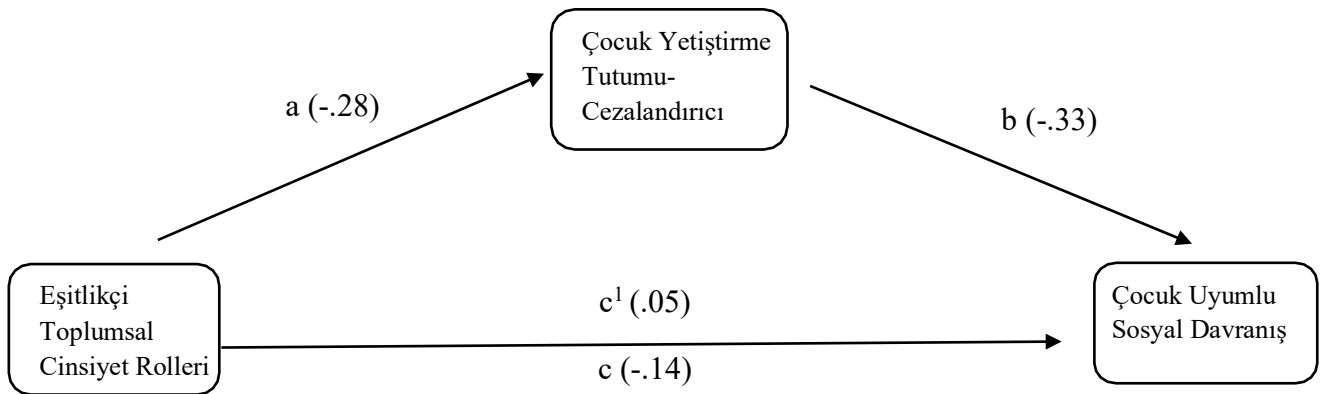
Babaların çocuk yetiştirme tutumlarından cezalandırma, itaat bekleme babalardaki toplumsal cinsiyet ve çocuktaki uyumlu sosyal davranış ile negatif yönlü ilişkisi bulunmaktadır. Babanın toplumsal cinsiyet davranışları eşitlikçi olmaktan uzaklaşırsa/ataerkillleşirse olumsuz çocuk yetiştirme tutumları artmakta bununla beraber çocuktaki uyumlu sosyal davranış seviyesi azalmaktadır. Babanın çocuk yetiştirmede sıcaklık/yakınlık ve açıklayıcı akıl yürütme tutumları çocuktaki uyumlu sosyal davranış ve toplumsal cinsiyet ile pozitif yönlü ilişkisi bulunmaktadır. Baba toplumsal cinsiyette eşitlikçiyse çocuktaki uyumlu sosyal davranış ve olumlu çocuk yetiştirme tutumları anlamlı şekilde artmaktadır.

Babaların toplumsal cinsiyet rolleri ile çocukların uyumlu sosyal davranışları arasındaki ilişkide babaların çocuk yetiştirme tutumlarının aracılık rolüne bakmak amacıyla bootstrap yöntemini esas alan regresyon analizi yapılmıştır. Aracı modellerin analizleri Hayes'in (2013) geliştirdiği Process Makro 4. versiyonu kullanılarak yapılmıştır. İlk hipotezimiz olan (1) babaların toplumsal cinsiyet rolleriyle çocuklarının uyumlu sosyal davranışları arasındaki ilişkide çocuk yetiştirme tutumlarının (cezalandırıcı, sıcaklık, açıklayıcı akıl yürütme) aracı rolüne yönelik değişkenler Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2. Aracı Etki Modelleri

Modeller	Bağımsız Değişken	Aracı Değişken	Bağımlı değişken
Model 1	Eşitlikçi Toplumsal Cinsiyet Roller (X1)	Çocuk Yetiştirme Tutumu- Cezalandırıcı (M)	Çocuk Uyumlu Sosyal Davranış (Y)
Model 2	Eşitlikçi Toplumsal Cinsiyet Roller (X2)	Çocuk Yetiştirme Tutumu – Sıcaklık (M)	Çocuk Uyumlu Sosyal Davranış (Y)
Model 3	Eşitlikçi Toplumsal Cinsiyet Roller (X3)	Çocuk Yetiştirme Tutumu- Açıklayıcı Akıl Yürütme (M)	Çocuk Uyumlu Sosyal Davranış (Y)

Tablo 2’deki Model 1’e göre toplumsal cinsiyet ve çocuktaki uyumlu sosyal davranış arasındaki ilişkide ebeveynin cezalandırıcı çocuk yetiştirme tutumunun aracılık etkisine bakıldığında; toplumsal cinsiyette eşitlikçi olmak babaların çocuklara cezalandırıcı tutum sergilemesini (a yolu) anlamlı ve negatif yönde etkilediği görülmektedir ($b = -.28$, %95 CI $[-.3727, -.1767]$, $t = -5.5171$, $p < .00$). Toplumsal cinsiyette eşitlikçi olmak babaların çocuklarına cezalandırıcı tutumundaki değişimin yaklaşık %9’unu ($R^2 = .093$) açıklamaktadır. Babaların çocuklara cezalandırıcı tutumu, çocuklardaki uyumlu sosyal davranışı (b yolu) anlamlı ve negatif yönde etkilediği görülmektedir ($b = -.33$, %95 CI $[-.4556, -.2203]$, $t = -5.6537$, $p < .00$). Şekil 1’de a, b, c, c¹ yollarının sonuçları verilmiştir.

Şekil 1. Toplumsal Cinsiyet ve Çocuk Uyumlu Sosyal Davranış Arasındaki İlişkide Çocuk Yetiştirme Tutumunun (Cezalandırıcı) Aracı Etkisi

Toplumsal cinsiyetin çocuktaki uyumlu sosyal davranış (c yolu) üzerinde anlamlı etkisi bulunmuştur. Bu etki pozitif yönlü olduğu görülmektedir ($b = .14$, 95% CI $[-.0360, .2481]$, $t = 2.6352$, $p < .01$). Direkt etki (c¹ yolu) sonuçlarına bakıldığında anlamlı etkinin olmadığı görülmektedir ($b = .05$, %95 CI $[-.0568, .1552]$, $t = .9136$, $p = .36$). Anlamlılıktaki bu bozulma (c¹ yolu) aracı değişkenin etkisinin olduğu anlamına gelmektedir. Toplumsal cinsiyet ve babaların çocuklara olan cezalandırıcı tutumu, çocuğun uyumlu sosyal davranışındaki değişimin yaklaşık %12’sini ($R^2 = .119$) açıklamaktadır.

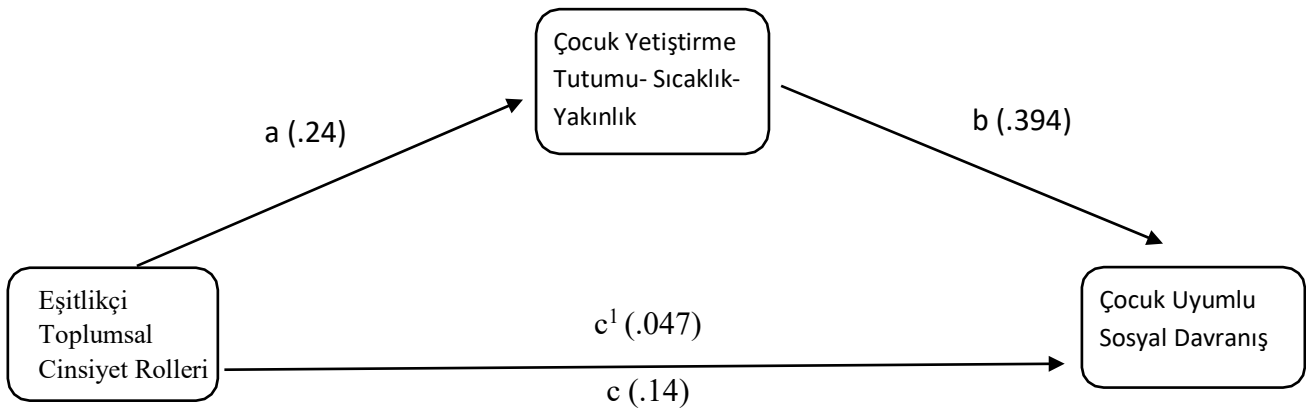
Toplumsal cinsiyetin çocuklardaki uyumlu sosyal davranışlarının üzerinde anlamlı etkisinin olduğu; Tablo 3’e baktığımızda babaların çocuklara olan cezalandırıcı tutumu ve toplumsal cinsiyette eşitlikçi olmak ile çocuklarda uyumlu sosyal davranış arasındaki ilişkiye aracılık ettiği görülmüştür ($b = .093$ %95 BCA CI $[-.0501, .1476]$). Aracılık etkisinin tam standardize etki büyüklüğü (K^2) .099 olup orta derece etkisinin olduğu söylenebilir. Analizin doğrulanması amacıyla bulgulara bakıldığında bootstrap güven aralıklarının “0” içermediği görülmüştür. Bu

durum, modeldeki aracı rolü doğrulamaktadır. Tablo 3'te aracı etki modelinin istatistiksel bilgileri yer almaktadır.

Tablo 3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Çocukların Uyumlu Sosyal Davranışları Arasındaki İlişkide Çocuk Yetiştirme Tutumunun (Cezalandırıcı) Aracı Rolüne İlişkin Analiz Sonuçları

Model 1	B	BootSE	BootLLCI	BootULCI
Dolaylı Etki	.093	.025	.05	.15

Tablo 2'deki Model 2'ye göre toplumsal cinsiyet ve çocuktaki uyumlu sosyal davranış arasındaki ilişkide ebeveynin sıcaklık-yakınlık çocuk yetiştirme tutumunun aracılık etkisine bakıldığında; toplumsal cinsiyette eşitlikçi olmak babaların çocuklara sıcaklık-yakınlık tutumu sergilemesini (a yolu) anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilediği görülmektedir ($b=.24$, %95 CI[.1190, .3634], $t=3.8838$, $p<.00$). Toplumsal cinsiyette eşitlikçi olmak babaların çocuklarına yönelik sıcaklık-yakınlık tutumundaki değişimin yaklaşık %4'ünü ($R^2=.048$) açıklamaktadır. Şekil 2'de a, b, c, c^1 yollarının sonuçları verilmiştir.

Şekil 2. Toplumsal Cinsiyet ve Çocuk Uyumlu Sosyal Davranış Arasındaki İlişkide Çocuk Yetiştirme Tutumunun (Sıcaklık-Yakınlık) Aracı Etkisi

Babaların sıcaklık-yakınlık çocuk yetiştirme tutumu, çocuklardaki uyumlu sosyal davranışı (b yolu) anlamlı ve pozitif yönde etkilediği görülmektedir ($b=.394$, %95 CI[.3055, .4824], $t=8.7635$, $p<.00$).

Toplumsal cinsiyetin çocuktaki uyumlu sosyal davranış üzerinde (c yolu) anlamlı etkisi bulunmuştur. Bu etkinin pozitif yönlü olduğu görülmektedir ($b=.14$, 95% CI[.0360, .2481], $t=2.6352$, $p<.01$). Direkt etki (c^1 yolu) sonuçlarına bakıldığında anlamlı etkinin olmadığı görülmektedir ($b=.047$, %95 CI [-.0500, .1441], $t=.9535$, $p=.34$). Anlamlılıktaki bu bozulma (c^1 yolu) aracı değişkenin etkisinin olduğu anlamına gelmektedir. Toplumsal cinsiyet ve babaların çocuklara olan sıcaklık-yakınlık tutumu, çocuktaki uyumlu sosyal davranışındaki değişimin yaklaşık %22'sini ($R^2=.224$) açıklamaktadır.

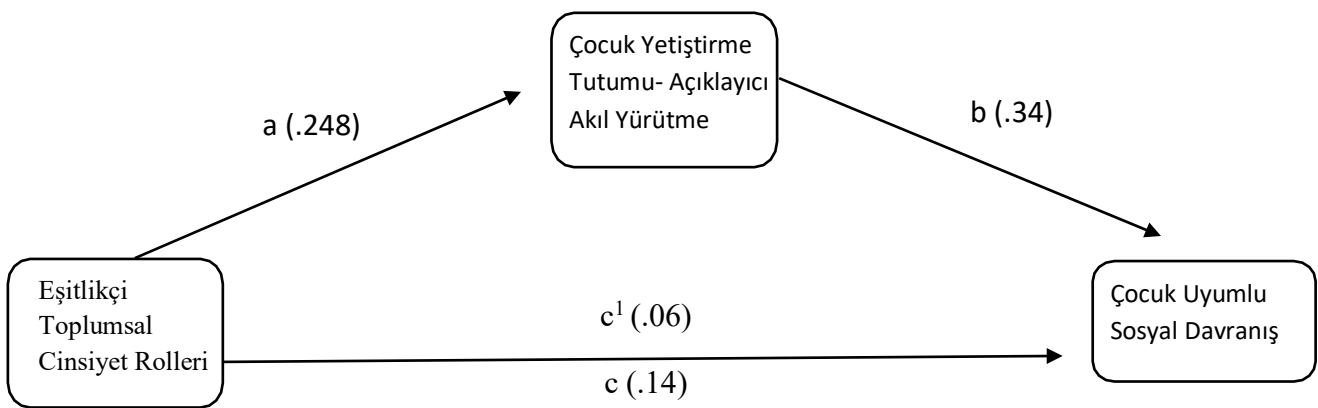
Toplumsal cinsiyetin çocuklardaki uyumlu sosyal davranışlarının üzerinde anlamlı etkisinin olduğu; Tablo 4'e baktığımızda babaların çocuklara olan sıcaklık-yakınlık tutumu, toplumsal cinsiyette eşitlikçi olmak ile çocuklarda uyumlu sosyal davranış arasındaki ilişkiye aracılık ettiği görülmüştür ($b=.095$ %95 BCA CI[.0435, .1492]). Aracılık etkisinin tam standardize etki büyüklüğü (K^2) .10 olup orta derece etkisinin olduğu söylenebilir. Analizin doğrulanması amacıyla bulgulara bakıldığında bootstrap güven aralıklarının "0" içermediği görülmüştür. Bu durum, modeldeki aracı rolü doğrulamaktadır. Tablo 4'te aracı etki modelinin istatistiksel bilgileri yer almaktadır.

Tablo 4. Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Çocukların Uyumlu Sosyal Davranışları Arasındaki İlişide Çocuk Yetiştirme Tutumunun (Sıcaklık-Yakınlık) Aracı Rolüne İlişkin Analiz Sonuçları

Model 2	B	BootSE	BootLLCI	BootULCI
Dolaylı Etki	.095	.027	.044	.15

Tablo 2’deki Model 3’e göre toplumsal cinsiyet ve çocuktaki uyumlu sosyal davranış arasındaki ilişkide ebeveynin açıklayıcı akıl yürütme çocuk yetiştirme tutumunun aracılık etkisine bakıldığında;

Babaların toplumsal cinsiyette eşitlikçi olmaları çocuklara açıklayıcı akıl yürütme tutumu sergilemesini (a yolu) anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilediği görülmektedir ($b=.248$, %95 CI[.1107, .3860], $t=3.5504$, $p<.00$). Toplumsal cinsiyette eşitlikçi olmak babaların çocuklarına açıklayıcı akıl yürütme tutumundaki değişimin yaklaşık %4’ünü ($R^2=.04$) açıklamaktadır. Şekil 3’te a, b, c, c^1 yollarının sonuçları verilmiştir.

Şekil 3. Toplumsal Cinsiyet ve Çocuk Uyumlu Sosyal Davranış Arasındaki İlişide Çocuk Yetiştirme Tutumunun (Açıklayıcı Akıl Yürütme) Aracı Etkisi

Babaların çocuklara yönelik açıklayıcı akıl yürütme tutumu, çocuklardaki uyumlu sosyal davranışı (b yolu) anlamlı ve pozitif yönde etkilediği görülmektedir ($b=.34$, %95 CI[.2553, .4141], $t=8.2948$, $p<.00$).

Toplumsal cinsiyetin çocuktaki uyumlu sosyal davranış (c yolu) üzerinde anlamlı etkisi bulunmuştur. Bu etki pozitif yönlü olduğu görülmektedir ($b=.14$, 95% CI[.0360, .2481], $t=2.6352$, $p<.00$). Direkt etki (c^1 yolu) sonuçlarına bakıldığında anlamlı etkinin olmadığı görülmektedir ($b=.06$, %95 CI [-.0388, .1566], $t=1.1868$, $p=.24$). Anlamlılıktaki bu bozulma (c^1 yolu) aracı değişkenin etkisinin olduğu anlamına gelmektedir. Toplumsal cinsiyet ve babaların çocuklara olan açıklayıcı akıl yürütme tutumu, çocuktaki uyumlu sosyal davranışındaki değişimin yaklaşık %21’ini ($R^2=.207$) açıklamaktadır.

Toplumsal cinsiyetin çocuklardaki uyumlu sosyal davranışlarının üzerinde anlamlı etkisinin olduğu; Tablo 5’e baktığımızda babaların çocuklara olan açıklayıcı akıl yürütme tutumu, toplumsal cinsiyette eşitlikçi olmak ile çocuklarda uyumlu sosyal davranış arasındaki ilişkiye aracılık ettiği görülmüştür ($b=.083$ %95 BCA CI[.0377, .1321]. Aracılık etkisinin tam standardize etki büyüklüğü (K^2) .09 olup orta derece etkisinin olduğu söylenebilir. Analizin doğrulanması amacıyla bulgulara bakıldığında bootstrap güven aralıklarının “0” içermediği görülmüştür. Bu durum, modeldeki aracı rolü doğrulamaktadır. Tablo 5’e aracı etki modelinin istatistiksel bilgileri yer almaktadır.

Tablo 5. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Çocukların Uyumlu Sosyal Davranışları Arasındaki İlişkide Çocuk Yetiştirme Tutumunun (Açıklayıcı Akıl Yürütme) Aracı Rolüne İlişkin Analiz Sonuçları

<i>Model 3</i>	B	BootSE	BootLLCI	BootULCI
Dolaylı Etki	.083	.024	.038	.14

TARTIŞMA

Bu çalışmada, 2-6 yaş arasında çocuğu olan babaların toplumsal cinsiyet rolleri ve çocukların uyumlu sosyal davranışları arasındaki ilişkide babaların çocuk yetiştirme tutumunun rolü incelenmiştir. Babaların olumsuz (cezalandırıcı ve itaat bekleme) çocuk yetiştirme tutumlarıyla toplumsal cinsiyette eşitlikçi olmaları ve çocuklardaki uyumlu sosyal davranış arasında negatif ilişki olduğu bulunmuştur. Babalar ataerkilliğe cezalandırıcı ve itaat bekleme tutumları artmakta, çocuklardaki uyumlu sosyal davranış düşmektedir. Babaların ataerkillik olmaları erkeklik algısından kaynaklı güç faktörü olarak görülse de (Hofstede, 1994), bu çalışmada babalarının olumsuz çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuklarına olumsuz geri dönüşleri olduğu bulunmuştur. Ataerkillik arttıkça babaların olumsuz çocuk yetiştirme tutumları da artmaktadır. Bu değişkenler birbirini besleyerek aile içerisindeki ilişkilere yansıyan olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Eşitlikçi toplumsal cinsiyette sahip olan babaların daha az psikolojik semptom geliştirdiği ve olumlu çocuk yetiştirme tutumları aracılığıyla çocuklarında olumlu gelişimsel etkilere neden olduğu, literatürdeki diğer çalışmalar tarafından da gösterilmektedir (Endendijk ve ark., 2013; Johansson ve Klinth, 2008; McHale, Crouter ve Whiteman, 2003; Miller, Trautner ve Ruble, 2006).

0-6 yaşlarında çocuğu olan ve çalışan babaların çocuklarının bakımlarıyla ilgilenmeleri ve onlara karşı olumlu çocuk yetiştirme tutumları sergilemeleri, çocukların gelişimleri açısından oldukça önemlidir. Babaların tutarsız tutumları, çocuklarının da tutarsız ve uyumsuz davranış örüntülerine sahip olmasıyla ilişkili olduğu söylenebilir. Bununla beraber AÇEV'in (2017) çalışmasında da görüldüğü gibi toplumsal cinsiyet ve erkeklik algısı, babanın davranışlarına önemli ölçüde şekil vermektedir. Baba, çocuğuyla yakınlık kurmak istese bile toplumdan baskı görme düşüncesiyle çocuğuna mesafeli davranış sergileyebilir. Yine babaların olumsuz tutumlarını besleyen toplumsal yargılar nedeniyle, çocuk üzerinde otorite kurmanın iyi bir davranış olduğunu düşünebilir. Kendi yaşantısındaki deneyimler sonucu öğrenilen babalık davranışlarının hem kendisine hem de çocuğuna olumsuz sonuçlar doğurduğunun farkında olmamak, değişim aşamasındaki en büyük engel olarak görülmektedir (AÇEV, 2017).

Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezinin yaptığı Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması (2020)'na bakıldığında eğitim düzeyi arttıkça bireyler toplumsal cinsiyette daha eşitlikçi olmaktadır. Toplumsal cinsiyette eşitlikçi olma düzeyi arttıkça, babaların yalnızca ev dışı işlere değil aynı zamanda ev içi işlere de katılım gösterdikleri görülmüştür. Bu ev içi işlere çocuk bakımı da dahildir. Çocuk bakım faaliyetleri artan babanın çocuğuyla olan etkileşiminin olumlu düzeyde geliştiği görülmüştür. Dolayısıyla, eğitim düzeyinin önemli bir faktör olduğu düşünüldüğü için AÇEV'in düzenlediği babalık eğitimleri toplum gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Bu çalışma göstermektedir ki babalarının davranışlardan ve kendi çocukluklarından nesiller arası aktarımla öğrenilen ve doğru olduğu düşünülen babalık davranışlarının, aileye ve topluma olumsuz yansımaları olabilmektedir. Ekolojik Sistemler Kuramında bahsedilen mikro ve makro sistemler aynı zamanda birbirleriyle olan etkileşimini de ele almaktadır. (Bronfenbrenner, 1979; 1994). Dolayısıyla mikro sistemi oluşturan aile içerisindeki değişimler, makro sistemdeki değişimlere de neden olur (Bronfenbrenner, 1979). Yani ailede olan değişim, toplum ve kültür açısından da olumlu yönde ve önemli değişimler vadedebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, babaların sahip olduğu toplumsal cinsiyet rollerinin babalık davranışlarına ve çocukların uyumlu sosyal davranışlarının etkilerine bakılmıştır. Bu çalışmanın çerçevesini Hofstede'nin güç faktörü ve Ekolojik Sistemler Kuramı oluşturmuştur. Bu kuramsal çerçevede tasarlanan çalışmanın sonuçlarının ve bulunan ilişkilerin literatüre önemli katkılarının olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada ataerkil tutumların, hem baba hem de çocuk için olumsuz sonuçlar doğurduğu görülmüştür, ancak bu tutuma bağlı gelişemeyen babalık davranışları, babalara yönelik eğitimler sayesinde gelişebilir ve böylece hem aileye hem de topluma olumlu dönüşümü sağlanabilir. Böylece baba olmadan önce veya baba olmayı planlayan kişilere babalık eğitimi verilmesinin gereklilik hale gelmesinin olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. Hatta evlilik süreçleri başlarken hem anne hem de babalara bu tarz eğitimler vermek, toplumsal cinsiyetin beraberinde getirmiş olduğu diğer olumsuzlukları da ortadan kaldırabilir.

Çalışmanın literatüre katkılarının yanı sıra bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Çalışmanın kesitsel olması sebebiyle; elde edilen bulgular ve değişkenler arasında ilişkiyi bir açıklama yapılmış, bir neden sonuç ilişkisi belirtilememiştir. Dolayısıyla neden sonuç ilişkisinden söz edilemez. Bu sebeple gelecek araştırmalarda, boylamsal çalışmalara yer verilmesinin ve sadece babalardan değil aynı zamanda annelerden de veri toplanmasının neden sonuç ilişkisini açıklamada önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

AÇEV, (2017) *Türkiye’de Babalığı Anlamak Serisi I: Türkiye’de İlgili Babalık ve Belirleyicileri Ana Raporu*. İstanbul: AÇEV

Akcinar Yayla, B., Özbek, E., Çetin, İ. Y. (2021). Babaların İş Ortamı ve Depresyon Seviyesi Arasındaki İlişkide İş-Aile Çatışmasının Rolü. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 2717-2742.

Akcinar, B., Baydar, N. (2014). Parental control is not unconditionally detrimental for externalizing behaviors in early childhood. *International Journal of Behavioral Development*, 38(2), 118-127.

Akcinar, B. (2017). Aile Sistemlerinde Şiddetin Döngüsü. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 6(4).

Altınöz, A. E., Günal, N., Tosun Altınöz, Ş., Köşger, F., Eşsizoğlu, A. (2018). Tıp fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları: Kesitsel bir çalışma (tur). *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 21(3), 271-277.

Arıcı, D. (2011). *Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılar ve psikolojik iyi oluş*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Atakan, M. (2013). *Sözel etkileşimlerde toplumsal cinsiyet kuruluşu ve akran kültürü*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Baydar, N., Kuntay, A., Goksen, F., Yagmurlu, B., Cemalcılar, Z. (2008). The Study of early childhood developmental ecologies in Turkey. Ankara, Turkey: The Scientific and Technological Research Council of Turkey (Grant No. 106K347).

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Cambridge, MA: Harvard.

Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. *International Encyclopedia of Education*, 3(2), 1643-1647.

Bugay, A., Delevi, R. (2016). *Üniversite öğrencilerinde kadına yönelik tutumun nedenleri. Kadın Odaklı* (s.171). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Canatan, K., Konbak, E., Aslan, T., Özdemir, M., Yılmaz Ö. M. (2020). Geleneksel ve modern ailelerde çocuk yetiştirme tutumları. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(16), 151-165.

Çakırlı, N. (2017). *Anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları ile 5-6 yaş aralığındaki çocukların özgüven düzeyinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, KKTC.

Endendijk, J. J., Groeneveld, M. G., van Berkel, S. R., Hallers-Haalboom, E. T., Mesman, J., & Bakermans-Kranenburg, M. J. (2013). Gender stereotypes in the family context: Mothers, fathers, and siblings. *Sex roles*, 68(9), 577-590.

Güvenç, G., Aktas, V. (2006). Ergenlik Döneminde Yas, Toplumsal Cinsiyet, Bireysel ve İlişkisel Tutumlar, Benlik Değeri ve Yasam Becerilerine İlişkin Algı Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 45.

Hayes, A. F. (2013). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process: A regression-based approach*, 2nd ed.; The Guilford Press: New York, USA.

Hofstede, G J, Pedersen P B., Hofstede, G. (2002) Exploring Cultur Exercises, Stories and Synthetic Cultures, Nicholas Brealey Publishing, USA

Hofstede, G. (1994). Cultures and Organizations Software of the Mind, Great Britain: Harper Collins Publishers

Hogan, A. E., Scott, K. G. ve Bauer, C. R. (1992). The Adaptive Social Behavior Inventory (ASBI): A new assessment of social competence in high-risk three-year-olds. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 10(3), 230-239.

Işık, M. (2007). *Anasınıfına devam eden beş-altı yaş çocuklarına sosyal uyum ve beceri ölçeğinin uyarlanması ve uygulanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Johansson, T., & Klinth, R. (2008). Caring fathers: The ideology of gender equality and masculine positions. *Men and masculinities*, 11(1), 42-62.

Kağıtçıbaşı, Ç., Üskül, A. (2006). *Yeni insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş* (10. basım. ed.). İstanbul: Evrim. Syf. 120

Kumru, A. (2005). Study of the effect of parents' and teachers' socialization aims, developmental expectations and control strategies on child development during early childhood years. Turkey: Abant İzzet Baysal University (BAP: 2005.03.06.213)

McHale, S. M., Crouter, A. C., & Whiteman, S. D. (2003). The family contexts of gender development in childhood and adolescence. *Social Development*, 12(1), 125-148.

Menekşe, F. N. (2019). *3-6 yaş arası okul öncesi çocukların oyuncak tercihleri ve cinsiyet kalıp yargıları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.

Miller, C. F., Trautner, H. M., & Ruble, D. N. (2006). The Role of Gender Stereotypes in Children's Preferences and Behavior.

Özcan, O. (2018). *Çocuklarda sosyal uyum ve uyumsuzluğun yordayıcıları: Saldırganlık ve ebeveyn öfkesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.

Paterson, G., Sanson, A. (1999). The association of behavioral adjustment to temperament, parenting and family characteristics among 5-year-old children. *Social Development*, 8(3), 293-309

Reutter, K. K. ve Bigatti, S. M. (2014). Religiosity and spirituality as resiliency resources: Moderation, mediation, or moderated mediation?. *Journal for the scientific study of religion*, 53(1), s.56-72.

Sak, R., Şahin Sak, İ., Atlı, S., Şahin, B. (2015). Okul Öncesi Dönem: Anne Baba Tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (3).

Sungur, G. (2010). *İlköğretim birinci sınıfa devam eden çocukların sosyal uyum ve becerilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Uslu, O., Ardıç, K. (2013). Güç Mesafesi Örgütsel Güveni Etkiler mi?. *Journal of Economics & Administrative Sciences/Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2).

Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi, K. (2020). Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması (2020). Kadir Has Üniversitesi. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/324>)

Weiss, H. B., Kreider, H., Lopez, M. E., & Chatman-Nelson, C. (Eds.). (2005). *Preparing educators to involve families: From theory to practice*. Sage.

Yapıcı, Ş., Yapıcı, M. (2005). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Yavuzer, H. (2007). *Eğitim ve gelişim özellikleriyle okul çağı çocuğu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yücel, B. E., Koparan, E., (2010). "Güç Mesafesi ve Cinsel Taciz Davranışları Arasındaki İlişkinin Yönünü Belirlemeye Yönelik Görgül Bir Çalışma". *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1),11-18.

Zang, Y. & Begley. T.M. (2011) "Power Distance and Its Moderating Impact on Empowerment and Team Participation", *The International Journal of Human Resource Management*. Vol. 22, No. 17, ss. 3601-3617.

Zeyneloğlu, S., Terzioğlu, F. (2011). Development and psychometric properties gender roles attitude scale. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40)